

BARDÓCZ

(Rajz, költészet, história)

■ Bardócz Lajos az a grafikusunk, aki (noha most távol él Kolozsvártól, Erdélytől, változatlanul a miénknek mondhatjuk, munkái alapján) újra és újra meglepi, egyúttal meggyőzi képeivel a nézőt. Legutóbb a Bánffy-palotában tette ezt. Hazahozta lapjait, amelyek történelmünkről, líránkról vallanak. És persze a rajz költészetéről. Nemrég írta le róla a pályatárs Árkossy István egy pontosan összegző méltatásban, hogy „rajzi kultúrájára az érzékeny vonal használata jellemző, amely többnyire szakadozott, tünékeny és sejtelmes, miután így kiválóan illeszkedik a poétikus megjelenítés elvárásaihoz” (*Könyv, grafika. Könyvművészet Erdélyben*. Korunk – Komp-Press, Kolozsvár, 2011). Hozzátehetjük: líraiságának hangsúlyozásához utóbb a visszafogottan használt színek (főként a barna árnyalataival) járulnak hozzá, az idő múlását érzékeltetve. És még egy (viszonylagos) újdonság a Bardócz-grafikák világában: sajátos közeledése az absztrakcióhoz – megőrizve a tárgyiasság elemeit. Úgy teszi ezt, hogy nem érheti vád, a „fából vaskarika” gyanúja. Az áttűnések mesteri lapjairól pedig a történelem levegője árad.

Árkossy idézett, *A sámán köztünk van* című szövegéből másolhatjuk át ide azt is, amit a történelem, a mitológia vonzásában fogant Bardócz-művekről állít, hogy ti. itt találhatjuk meg Bardócz Lajos képi karizmájának a kardinális ágát. Aligha véletlen erős vonzódása Adyhoz – kiváló illusztrációk sora született ebből a rokonságból –, de a magyar költészet újabb kori teljesítményei ugyancsak megszólítják őt. Régebbi munkái közül elhozta a kolozsvári tárlatra a szigorú-fájdalmasan néző József Attilát, ám az új hangú Bardóczot inkább fölfedezhetjük a Páskándi Gézát és a Lászlóffy Aladárt megidéző kompozícióin.

Ha csak címeket sorolunk (amelyek a képi valóságot takarják!) a nagy sikerű kolozsvári újrjelentkezésből, egyértelműen érzékeltethetjük grafikusunk elkötelezettségét a magyar históriának, a historikus gondolkodásmódnak. *Krónikás, Táltos, Sámándob életfával, Az igazságos, Vártemplom, Székely Veronika kendője*. De van szeme Bardócznak a veszélyeztetett Velencére is. És legjobb sorozatai közt találjuk az *Enyészetet*, a *Kőarcot*. Nem szólva az *Út menti korpuszról* és a *Pokol kapujáról*.

Valamikor – több mint harminc éve – azt írtam Bardócz Lajosról, hogy szüntelenül keresi a síkba rögzített helyzet magyarázatát, az előzményeket s a másképp-folytatás lehetőségét. A 2011 vége felé látott grafikáiról tulajdonképpen ugyanez mondható el. A történelmi előzmények és mítoszok ugyanis ma sem hagyják nyugodni. A másképp-folytatás pedig mindenekelőtt a művészeti technikákkal való eredményes kísérletezésben érhető tetten.

Kántor Lajos